

Kommunfullmäktige

Sammanträdesdatum: 2015-11-18

Justeringsdatum: 2015-11-26

Anslagsdatum: 2015-11-27

§ 244 Utvidgning av det kommunala naturreservatet Oset och Rynningeviken

Ärendenummer: Ks 1033/2015

Ärendebeskrivning

För att säkerställa ett område med mycket höga natur- och rekreationsvärden och samtidigt skapa möjlighet för närliggande exploatering föreslår Stadsbyggnad en utvidgning av naturreservatet Oset och Rynningeviken med 66 hektar. Utvidgningen av reservatet görs som en del av de kompensationsåtgärder som utförs då naturvärden norr om reservatet försvinner vid en storskalig verksamhetsetablering. Stadsbyggnad föreslår även att den befintliga skötselplanen för området uppdateras med en ny kartbilaga. Då det framkommit att vissa av de föreskrifter som gäller för naturreservatet skulle behöva förändras för att fungera i enlighet med reservatets syften föreslår Stadsbyggnad även en ändring av dessa.

Ärendet behandlades av Programnämnd samhällsbyggnad den 1 september och av Kommunstyrelsen den 19 oktober 2015.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag från Kommunstyrelsen, 2015-10-19, § 207

Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse, 2015-10-02

Protokollsutdrag från Programnämnd samhällsbyggnad, 2015-09-01 § 101

Stadsbyggnads tjänsteskrivelse, 2015-06-30

Förslag till beslut om avgränsning, skötselplan och föreskrifter för naturreservat Oset och Rynningeviken i Örebro kommun, 2015-06-30

Karta, 2015-06-30

Förslag till skötselplan Oset och Rynningeviken, 2015-06-30

Skötselområdes- och besöksanordningskarta för naturreservatet Oset och Rynningeviken, 2015-06-30

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till Kommunfullmäktige:

- 1) Förslag till ändring av avgränsning, skötselplan och föreskrifter av det

kommunala naturreservatet Oset och Rynningeviken antas.

2) Förslag på namnbyte av det kommunala naturreservatet Hässelbyskogen till Hässlebykogen antas.

Yrkande

Björn Sundin (S), Niclas Persson (MP) och Daniel Granqvist (M) yrkar bifall till Kommunstyrelsens förslag.

Daniel Spiik (SD) yrkar avslag på Kommunstyrelsens beslutsats 1 i Kommunstyrelsens förslag om att förslag till ändring av avgränsning, skötselplan och föreskrifter av det kommunala naturreservatet Oset och Rynningeviken antas.

Proposition

Ordförande Agneta Blom (S) finner först att det finns två förslag till beslut avseende beslutsats 1, det vill säga Kommunstyrelsens förslag respektive Daniel Spiiks (SD) yrkande om avslag på Kommunstyrelsens förslag. Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att Kommunfullmäktige beslutar enligt Kommunstyrelsens förslag.

Därefter finner ordföranden att det finns ett förslag till beslut avseende beslutsats 2, det vill säga bifall till Kommunstyrelsens förslag och att Kommunfullmäktige beslutar enligt Kommunstyrelsens förslag.

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar:

1) Förslag till ändring av avgränsning, skötselplan och föreskrifter av det kommunala naturreservatet Oset och Rynningeviken antas.

2) Förslag på namnbyte av det kommunala naturreservatet Hässelbyskogen till Hässlebykogen antas.

BESLUT OM ÄNDRING AV AVGRÄNSNING, SKÖTSELPLAN OCH FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET OSET OCH RYNNINGEVIKEN I ÖREBRO KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken förklarar Örebro kommun området som markerats på kartbilagan till detta beslut som naturreservat. Därmed utvidgas Naturreservatet Oset och Rynningeviken. Naturreservatet har därmed den avgränsning som framgår av kartbilagan till detta beslut och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Örebro kommun upphäver de föreskrifter för naturreservatet som meddelades med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken den 23 mars 2010 i ärende Sam 195/2009 samt den skötselplan som antogs i samma ärende.

Örebro kommun meddelar, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken, föreskrifter för hela naturreservatet med den lydelse som framgår av förslaget till detta beslut under rubriken "Reservatföreskrifter".

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Örebro kommun bifogad skötselplan för hela naturreservatet med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska Örebro kommun vara förvaltare av naturreservatet.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets namn:	Naturreservatet Oset och Rynningeviken
Kommun:	Örebro
Län:	Örebro
Lägesbeskrivning:	ca 2 km öster om Örebro centrum, i anslutning till Hjälmarenen
Församling/Socken:	Almby och Olaus Petri församling
Terrängkarta:	10F SV och 10 F NV Örebro
Fastighetskarta:	10F 4d och e samt 10F 5d och e
Naturgeografisk region:	24. Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Kulturgeografisk region:	12. Mälardalens odlingsbygder
Area:	742 ha

Fastigheter och ägare:	Olaus Petri 3:99, 3:175–177 och delar av fastigheterna Olaus Petri 3:150, 3:173, 3:180 och 3:187, Almby 11:79, 11:97, 11:277, 11:279, 11:280, 11:286, 11:287, 11:293-296, 11:305-307, 12:8, 12:36, 12:38, 12:54, 12:57, 12:59, 12:116, 12:138, 12:141, 12:142 och 12:192, delar av fastigheterna Almby 11:59, 11:278, 11:281, 12:37, Äsplunda 1:2 ägare Örebro kommun. Samfälligheterna Olaus Petri s:18 och s:19, Almby s:100 (del av), s:166 (del av), s:169 (del av), s:186 och s:188 (del av) med samfällt ägande.
Förvaltare:	Örebro kommun, Stadsbyggnad
Tillsynsmyndighet:	Örebro kommun, Miljönämnden

SYFTE

Syftet med Naturreservatet Oset och Rynningeviken är att långsiktigt bevara och utveckla ett lättillgängligt tätortsnära rekreationsområde med höga natur-, kultur- och friluftsvärden. Området skall präglas av en stor variation av biologiskt rika våtmarksmiljöer omgivna av öppna beteslandskap och lövskogsmiljöer med höga naturvärden. Vattennivåerna i området ska styras för att skapa optimala livsbetingelser för det mellansvenska våtmarkslandskapets fåglar. Tidigare exploaterade industriytor och deponier skall utgöra ett värdefullt ekologiskt och landskapsmässigt komplement till de mer naturliga delarna av reservatet. Minsta möjliga negativa miljöpåverkan ska eftersträvas från dessa ytor på omgivande vatten och landskap. Naturreservatet ska ge besökarna möjlighet att uppleva det öppna Hjälmarelandskapet och den stora variationen av rika naturmiljöer. I reservatet ska attraktiva rastbyggnader ge möjlighet till information, upplevelse och väderskydd för alla kategorier besökare året runt. Området runt Naturens hus och den gamla kajen utvecklas för besöksverksamhet med koppling till naturreservatet, naturskola och naturinformation.

SKÄL FÖR BESLUTET

Utvidgningen görs för att säkerställa ett område med mycket höga natur- och rekreationsvärden. I det befintliga naturreservatet Oset och Rynningeviken är mycket av naturvärdena skapade på senare tid. Utvidgningen utgörs av ett område som redan idag har höga naturvärden, och därmed kommer kunna tillföra mycket till naturreservatet. Utvidgningen är en del av de åtgärder som genomförs för att kompensera för naturvärden som försvinner vid en verksamhetsetablering norr om naturreservatet.

BAKGRUND

Områdets södra delar (Oset) skyddades som naturreservat 1968 av Länsstyrelsen.

Reservatet utvidgades 1986 och överfördes till kommunen 2002-08-17 samtidigt som arealkomplettering gjordes i söder. Örebro kommun beslutade om skydd av Naturreservatet Rynningeviken 1995. 2010 slogs reservaten ihop och utvidgningar gjordes. En stor del av naturreservatet ingår i det europeiska nätverket för skyddad natur, Natura 2000.

Våtmarkerna med det omgivande landskapet och anläggningar för friluftsliv i Naturreservatet Oset och Rynningeviken ingår som ett område med unika värden i Örebro kommuns grönstrukturprogram.

Under många år har Örebro kommun nu sanerat, restaurerat och utvecklat det strandnära landskapet vid Hjälmarens för att skapa ett attraktivt landskap med stora natur- och rekreationsvärden. Naturreservatet är mycket välbesökt och mätningar gjorda 2014 visar på att besöksantalet är ca 500 000 personer.

2014 förvärvade Örebro kommun ett större markområde på grannfastigheten Myrö. Målet med förvärvet är att skapa möjlig planberedskap för utveckling av Örebro, samt att säkerställa höga natur- och rekreationsvärden i de mer strandnära delarna söder om E18.

Under 2015 pågår ett plan- och tillståndsarbete för att möjliggöra en storskalig exploatering för verksamhetsändamål, norr om det befintliga naturreservatet vid Munkatorp. För att Örebro Kommun skall få tillstånd till verksamhetsetableringen enligt planförslaget har Länsstyrelsen ställt krav på kompensationsåtgärder som säkerställs långsiktigt. Reservatets utvidgning utgör en del av denna kompensation.

Kompensationslandskapet består av vackra gamla ekhagar med ca 140 ekar över 100 år. Ekbackarna är omslutna av öppna betesytor och låglänta partier som lämpar sig väl att utveckla till biologiskt rika våtmarksmiljöer med grunda vattenspeglar. I söder övergår det omväxlande landskapet i täta strandskogar och bladvassar mot Hjälmarens.

Området där utvidgningen görs är utpekad som riksintresse för naturvård. I kommunens översiktsplan finns inga ställningstaganden kring området som pekar på annan typ av markanvändning.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Örebro kommun med stöd av 7 kap 5,6 och 30 §§ miljöbalken om nedan angivna föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form
2. anlägga nya vägar, stigar och rastplatser annat än de som behövs för att tillgodose syftet med reservatsbeslutet

3. framdraga mark- eller luftledning
4. uppföra helt ny byggnad eller annan fast anläggning annat än för pedagogiskt syfte och rekreation
5. införa för trakten främmande djurart
6. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel
7. använda kemiska bekämpningsmedel
8. utföra avverkning, röjning eller annan skoglig åtgärd
9. bedriva jakt

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Ovanstående föreskrifter utgör inte hinder för drift och underhåll av befintliga byggnader, vägar, stigar, kablar, ledningar och andra anläggningar. Planerade åtgärder som påverkar omgivande mark eller vegetation utanför det närmaste anläggningsområdet får utföras först efter samråd med förvaltaren av naturreservatet. I akuta fall (t.ex. strömavbrott eller vattenläcka) kan samråd ske i efterhand.
3. Jakt får endast bedrivas i form av skyddsjakt i samråd med tillsynsmyndigheten, Örebro kommuns miljönämnd. Eftersök av skadat vilt får ske utan föregående samråd.

Föreskrifterna enligt 7 kap 5§ miljöbalken träder i kraft 2015-12-09.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas tåla de åtgärder som behövs för områdets vård och skötsel.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål
2. medvetet skada växt- och djurliv (ex. gräva upp växter)
3. inte ha hunden kopplad
4. göra upp eld annat än på anvisad plats
5. ställa upp husvagn och husbil annat än på anvisade platser och då högst två dygn
6. tälta annat än på anvisade platser och då högst två dygn
7. framföra motorfordon annat än på anvisade vägar
8. framföra motorbåt eller annan motordriven farkost på annat än särskilt angivna leder
9. parkera annat än på anvisad plats
10. rida
11. fiska annat än i anslutning till anlagda stigar utmed Svartån och i Hemfjärden

12. kitesurfing, fallskärmshoppning eller liknande aktiviteter under perioden 1 mars-1 december
13. utan tillstånd från förvaltaren sätta upp skylt, orienteringskontroll eller liknande anordning, eller anlägga snitslade spår
14. beträda de delar av området som markerats på karta och med skyltar i terrängen under perioden 1 mars–15 november
15. Utan tillstånd från förvaltaren flyga drönare över de delar av området som markerats på karta och med skyltar i terrängen under perioden 1 mars–15 november

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för personer med rörelsenedsättning att använda permobil eller motsvarande för att ta sig fram på anvisade stigar.

Enligt 7 kap. 30§ miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30§ miljöbalken träder i kraft den 2015-12-09.

KOMMUNENS BEDÖMNING

Örebro kommun bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Örebro kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående natur-, kultur- och friluftsvärden finns skäl att besluta om att utvidga naturreservatet Oset och Rynningeviken enligt till beslutet hörande karta, samt förordna om nya föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en ny skötselplan.

Beslut i detta ärende har fattats av Kommunfullmäktige.

Bilagor

1. Gränser för Naturreservatet Oset och Rynningeviken

Detta beslut kan överklagas till länsstyrelsen enligt 19 kap 1§ Miljöbalken

Reservatsgräns

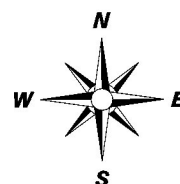
Utvidgning av naturreservat

Fastighetsgränser

0,0 0,2 0,4 0,6 0,8 1,0 km

Skala 1:21 000

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET OSET OCH RYNNINGEVIKEN I ÖREBRO KOMMUN

1. Syfte

Syftet med Naturreservatet Oset och Rynningeviken är att långsiktigt bevara och utveckla ett lättillgängligt tätortsnära rekreationsområde med höga natur-, kultur- och friluftsvärden. Området skall präglas av en stor variation av biologiskt rika våtmarks- miljöer omgivna av öppna beteslandskap och lövskogsmiljöer med höga naturvärden. Vattennivåerna i området ska styras för att skapa optimala livsbetingelser för det mellansvenska våtmarkslandskapets fåglar. Tidigare exploaterade industriytor och deponier skall utgöra ett värdefullt ekologiskt och landskapsmässigt komplement till de mer naturliga delarna av reservatet. Minsta möjliga negativa miljöpåverkan ska eftersträvas från dessa ytor på omgivande vatten och landskap. Naturreservatet ska ge besökarna möjlighet att uppleva det öppna Hjälmarelandskapet och den stora variationen av rika naturmiljöer. I reservatet ska attraktiva rastbyggnader ge möjlighet till information, upplevelse och väderskydd för alla kategorier besökare året runt. Området runt Naturens hus och den gamla kajen utvecklas för besöks- verksamhet med koppling till naturreservatet, naturskola och naturinformation.

2. Beskrivning

2.1 Administrativa data

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets namn:	Naturreservatet Oset och Rynningeviken
Kommun:	Örebro
Län:	Örebro
Lägesbeskrivning:	ca 2 km öster om Örebro centrum, i anslutning till Hjälmarenen
Församling/Socken:	Almby och Olaus Petri församling
Terrängkarta:	10F SV och 10 F NV Örebro
Fastighetskarta:	10F 4d och e samt 10F 5d och e
Naturgeografisk region:	24. Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Kulturgeografisk region:	12. Mälardalens odlingsbygder

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
Stadsbyggnad Box 334 00 701 35 Örebro	Stadsbyggnadshus I Åbylundsgatan 8 A Örebro	019-21 10 00 växel 019-21 21 00 kundtjänst	019-21 15 63	stadsbyggnad@orebro.se Hemsida www.orebro.se

Area:	742 ha
Fastigheter och ägare:	Olaus Petri 3:99, 3:175–177 och delar av fastigheterna Olaus Petri 3:150, 3:173, 3:180 och 3:187, Almby 11:79, 11:97, 11:277, 11:279, 11:280, 11:286, 11:287, 11:293-296, 11:305-307, 12:8, 12:36, 12:38, 12:54, 12:57, 12:59, 12:116, 12:138, 12:141, 12:142 och 12:192, delar av fastigheterna Almby 11:59, 11:278, 11:281, 12:37, Äsplunda 1:2 ägare Örebro kommun. Samfälligheterna Olaus Petri s:18 och s:19, Almby s:100 (del av), s:166 (del av), s:169 (del av), s:186 och s:188 (del av) med samfällt ägande.
Förvaltare:	Örebro kommun, Stadsbyggnad
Tillsynsmyndighet:	Örebro kommun Miljönämnd

2.2 Naturförhållanden

Oset och Rynningeviken består av låglänta landområden norr och söder om Svartåns mynning i Hjälmarens och utanför liggande grunda vattenområden. Innan Hjälmarens sänktes 1,3 m under slutet av 1880-talet, låg större delen av området under vatten. Högsta högvatten sänktes med nästan 2 m, och lägsta lågvatten med ca 1 m. Dessutom sänktes vattenståndsamplituden från 1,66m till ca 0,8 m. I samband med sjösänkningen fördjupades och kanaliserades en av Svartåns mynningsarmar för sjöfartens skull. Den södra ågrenen, Trosan fylldes delvis igen och förlorade sin funktion som utflöde. Lillån som ursprungligen hade sitt utflöde rakt ut i Hemfjärden har efter sjösänkningen fått sitt utlopp genom en kanal till Svartån. Den kanalen har senare ersatts av ytterligare en kanal parallellt med den gamla.

Under en stor del av 1900-talet behandlades stora delar av landskapet som Örebros baksida. Flera deponier, industriområden, lagerområden, oljehamn och ett militärt övningsområde ödelade rika naturvärden. Från 1993 till 2010 har mycket omfattande restaureringsarbeten genomförts för att återskapa höga natur- och rekreationsvärden i landskapet.

Idag präglas naturreservatet av öppna grunda vatten i Hemfjärden, bladvassar som gränsar till täta strandskogar av klibbal, öppna strandkärr och betade fuktängar. De gamla industriytorna och deponierna har omvandlats till ängsytor och öppna beteslandskap.

Naturreservatet Oset och Rynningeviken är sedan lång tid tillbaka känt i landet som ett mycket värdefullt område för våtmarksfåglar. Det omfattande restaureringsarbetet som genomförts har dramatiskt ökat det biologiska värdet för ett stort antal rastande och häckande våtmarksarter (många arter är klassade som rödlistade = hotade i

Sverige och finns även med i EU s Fågel- och habitatdirektiv). Några av karaktärsarter i området är rördrom, brun kärrhök, fiskgjuse, havsörn, årtå, kricka, skedand, sångsvan, smådopping, svarthakedopping, gråhakedopping, trana, tofsvipa, rödbena, mindre hackspett, stjärtmes, rosenfink, skäggmes, pungmes m fl. På våren spelar brushanar på de våta betesängarna. Ett stort antal arter och individer rastar och sträcker över området. Besökarna har unika möjligheter att röra sig i landskapet och på nära håll uppleva fågellivet.

Den stora variationen av andra naturmiljöer som strandskogar, betade lövdungar, buskmarker, ängsytor och många anlagda småvatten gör att antalet arter av både växter och djur är stort. Större vattensalamander finns med en ursprunglig population i norra delen av reservatet och har också planterats in i Oset samt i Vattenparken. Bäver är bofast i området och utterspår har observerats regelbundet på vintern sedan 2007. Spår av lodjur och mård har observerats någon enstaka gång under 2000 talet.

Besökaren tar sig lätt runt i det varierade landskapet på hårdgjorda cykel- och promenadstråk till rastplatser, utkikspunkter och byggnader.

Geologi

Oset och Rynningeviken vilar på en berggrund av granit. Ovanpå berget finns postglacial lera och lergyttja som spår efter gammal sjöbotten. Mot väster finns glacial lera. Åkerholmar och höjder består av sandig morän eller morän. Kullarna vid Venan och Rävången är övertäckta före detta deponier. Landskapet innehåller flera element som är konstruerade av människan, t.ex. kullar, småvatten, kanaler och gångvägar utmed stränderna.

2.3 Litteratur

- Ekholm-Pehrson, E., Pettersson, Å. och Hallin, G. (1984). *Naturvårdsöversikt Örebro län*. Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen i Örebro län.
- Gärdenfors, U. (red.) (2005). *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Löfgren, L. 1995 (ms). *Örebros kommunägda skogar. Naturinventering – skötselråd*. Örebro kommun.
- Sandström, U. (red.) (2006). *Program för Örebro grönsstruktur. Örebro med närmaste omgivning*. Örebro kommun.
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor,
- Rosenberg Oset och Kvismaren samt en rad articklar.
- Skötselplan för naturreservatet Oset, Länsstyrelsen 1986.
- Skötselplan för Rynningeviken , Örebro kommun 1995.
- Naturvård och friluftsliv Carina Zettergren Högskolan i Örebro 1995.
- Nyetablering av ängsvegetation, Karolina Johansson SLU 2000.
- Vegetation och fågelliv i västra Hemfjärden, Länsstyrelsen Klas Rosenberg 1979
- Årliga fågelinventeringar av Leif Sandgren m fl.

PLANDEL

3. Allmän målsättning

SKÄL FÖR BESLUTET

Utvidgningen av naturreservatet och uppdatering av skötselplanen 2015 görs för att säkerställa ett område med mycket höga natur- och rekreationsvärden. I det befintliga naturreservatet Oset och Rynningeviken är mycket av naturvärdena skapade på senare tid. Utvidgningen utgörs av ett område som redan idag har höga naturvärden, och därmed kommer kunna tillföra mycket till naturreservatet. Utvidgningen är en del av de åtgärder som genomförs för att kompensera för naturvärden som försvinner vid en verksamhetsetablering norr om naturreservatet.

Oset och Rynningeviken är utpekad som ett område med unika värden i Örebro kommuns grönstruktur. Merparten av området är tidigare genom både kommunala och från början statliga beslut skyddat som naturreservat och ingår i det europeiska nätverket Natura 2000. Hela landskapet har genomgått en mycket omfattande restaurering. Örebro kommun startade projektet 1993.

Naturreservatet ligger i nära anslutning till Örebro centrum och Å-stråket och är ett mycket populärt friluftsområde för allmänheten. Busshållplatser finns vid sydvästra, centrala och norra delen av områdets gräns. Hela området är lättillgängligt och ett flertal gång- och cykelstigar leder besökaren runt naturreservatet. En broförbindelse över Svartån skapas under våren 2010. Raststugor finns både söder och norr om Svartån. Centralt i reservatet ligger Naturens hus med servering och naturskola. Även ett naturum kommer att uppföras på platsen.

Naturreservatet Oset och Rynningeviken är sedan lång tid tillbaka känt i landet som ett mycket värdefullt område för våtmarksfåglar. Det omfattande restaureringsarbetet som genomförts har dramatiskt ökat det biologiska värdet för ett stort antal rastande och häckande våtmarksarter. (Många arter är klassade som rödlistade = hotade i Sverige och finns även med i EU s Fågel- och habitatdirektiv.) Besökarna har unika möjligheter att röra sig i landskapet och på nära håll uppleva fågellivet. Den stora variationen av andra naturmiljöer som strandskogar, betade lövdungar, buskmarker, ängsytor och många anlagda småvatten gör att antalet arter av både växter och djur är stort.

4. Skötselområden med mål och åtgärder

- **Naturskogsartade lövskogar**
- **Talldominerad skog**
- **Lövskog av vild parkkaraktär**
- **Betespräglade lövdungar**
- **Igenväxande lövlandskap**
- **Vassar**
- **Strandkärr**

- **Våta strandängar**
- **Torrare strandängar och betesmark på fast mark**
- **Anlagda slåtterängar**
- **Klippta gräsytor**
- **Kantzoner mot gång- och cykelstigar**
- **Småvatten**
- **Serviceanordningar för besökare**

Naturskogsartade lövskogar

Mål

Flerskiktade lövdominerade bestånd med mycket stor andel gamla grova lövträd och rikligt med stående och liggande död ved.(Al, asp och björk dominerar med inslag av ek, alm m.fl.). Ett väl utvecklat buskskikt av ex vide och hägg eftersträvas.

Skötsel

Gynna inslaget av grova ädellövträd genom försiktig frihuggning av kronan. Vid behov bortröjning av gran. I övrigt fri utveckling. Stigarna hålls öppna genom att kapa liggande träd just vid stigpassagen. Allt material lämnas kvar i området. Träd som ”hänger” över stigen fälls ned av säkerhetsskäl.

Talldominerad skog

Mål

Talldominerad skog på moränmark med stort inslag av gamla grova träd (pelarsal). Ett undre skikt av variationsrikt löv och om möjligt tallföryngring.

Skötsel

Vid behov röjning och gallring för att snabba på utvecklingen av stora grova träd och artrikedom. Gynna utvecklingen av ädellöv som ek och lönn. Eftersträva småskalig manuell föryngring av tall utan att ta bort äldre träd. Död ved lämnas kvar i området. I brynen mot bebyggelsen på Rynningeåsen och utmed stigarna glesas buskskiktet ut för att öka sikten och därmed tryggheten.

Lövskog av vild parkkaraktär

Mål

Variationsrik flerskiktad lövskog med stort inslag av gamla grova vidkroniga träd. Vackert och upplevelserikt stigstråk på krönet av Rynningeåsen.

Skötsel

Vid behov gallring och röjning för att gynna utveckling av flerskiktning, artsammansättning och grova dimensioner. Vid röjning av ungt löv gynnas ädellöv. Mycket stående och liggande död ved lämnas kvar i området men under ”ordnade former” i s.k. faunadepåer (högar av grov och klen ved som får multna på plats för att gynna svampar, insekter och andra smådjur) Sociala värden som upplevelse och

säkerhet har hög prioritet utmed huvudstigar och rastplatser. Årlig röjning/putsning utmed stigen på Rynningeåsen under hösten från 1 aug.

Betespräglade lövdungar

Mål

Flerskiktade variationsrika och betespräglade lövdungar med stort inslag av gamla grova träd och rikligt med död ved. Träd och buskskikt ska gärna gruppställas och vara så pass glest att vidkroniga trädindivider gynnas och variationsrik flora utvecklas. Rika buskskikt av ex hassel, vide och hägg ska finnas under det övre krontaket. Buskskiktet bör vara glest i solexponerade lägen och tätare centralt och i norra delen av dungarna.

Skötsel

Dungarna ingår i ett större öppnare betslandskap. Vid behov försiktig röjning/gallring för att snabba på utvecklingen av stora grova träd. Avverkat material samlas ihop och lämnas kvar inom området i skuggiga och solexponerade lägen som s.k. faunadepåer.

Igenväxande lövlandskap

Mål

Variationsrika lövskogs- högörts- och busklandskap som ger en idealisk miljö för fältvilt och småfåglar som pungmes, rosenfink och ett flertal sångare. De täta lövridåerna ska i flera fall skapa gröna skärmar mot omgivande befintlig eller kommande bebyggelse.

Skötsel

I ett inledande skede genomförs kompletteringsplantering av nypon, hägg, hagtorn och slån samt lövträd som oxel, rönn och ädellöv som komplement till det löv- och busk uppslag som kommer naturligt.

På sikt röjning och gallring för att bibehålla täta busksnår, högörtspartier och flerskiktad lövskog. Frihuggning av större ekar och tallar vid Munkatorp.

Den del av Munkatorpsområdet som tidigare varit skjutbana bör vid behov saneras enligt anvisningar från Miljökontoret. Arbetet genomförs av tidigare verksamhetsutövare.

Vassar

Mål

Täta bladvassområden med inslag av svärdsiljor, kavelkun, högstarr och buskar av vide, hägg och al i vissa delar.

Skötsel

I huvudsak lämnas ytorna utan aktiva åtgärder. Vid behov siktröjningar och röjning av uppväxande "kråkträd" i anslutning till öppna strandkärr eller strandängar.

Strandkärr

Mål

Öppna strandkärr med grunt vatten (20-40cm) och vegetation av högstarrtuor, mindre ruggar av bladvass, svärdsiljor och kavelkun. Större delen ska innehålla öppna grunda vattenspeglar under både rast- och häckningstid vilket är en idealisk miljö för häckande simänder, doppingar, sothöns, skrattmåsar m.fl. arter.

Skötsel

Årlig putsning eller slåtter från 1 sept. till 1 mars för att upprätthålla grunda öppna klarvatten under vår och försommar. Ca 75 % av ytan bearbetas. 25 % av vegetationen lämnas kvar som lämplig häcknings- och skyddsbiotop. Högvatten skapas under perioden 15 mars – 15 aug. Därefter naturlig avdunstning. Lågvatten 1 nov – 1 mars

Våta strandängar

Mål

Välhävda öppna strandängar som till stor del står under grunt vatten under vår och försommar. Hävden ska ge en optimal miljö för rastande och häckande våtmarksfåglar som vadare och simänder.

Skötsel

Årligt bete med lämpligt djurslag (nöt av kötttras) från maj till oktober. Vid behov kompletterande putsning eller slåtter under aug-sept. av vecketåg eller annan oönskad högre vegetation. Ytorna ska vara helt fria från träd och buskar. Större delen av området ska stå under grunt vatten (10-30cm) från 15 mars till 15 juli. Därefter torrläggs ytorna för att möjliggöra sensommarbete och/eller maskinella åtgärder under hösten.

Torrare strandängar och betesmarker på fastare mark

Mål

Välhåvdade artrika betesmarker som binder ihop landskapet av strandkärr, våta strandängar, buskmarker och betespräglade dungar. Betesintensiteten ska anpassas för att gynna en artrik flora, insektsfauna och fågelarter som gulärta och ängspiplärka.

Skötsel

Huvudsaklig hävd med betesdjur från maj till okt (nöt, får, ev. häst) Vid behov kompletterande betesputsning eller slåtter från 1 aug. Om det uppstår problem med rekrytering av betesdjur eller av naturvårdsskäl kan skötseln av lämpliga delar utgöras av slåtter under aug-sept.

Anlagda slåtterängar (Vattenparken, Rävången, ytor på Venan, Högen och Näsbykullen)

Mål

Slåtterängar med artrik flora och rikt insektsliv.

Skötsel

Årlig slåtter från 15 aug till 15 sept med skärande redskap som slåtterbalk, rotorslåtter med vassa knivar eller vass trekantsklinga på röjsåg. En mindre yta kan slås före midsommar för att ge en rikare sensommarblomning för att ge Naturskolan ett bra studieobjekt. Höet får torka på plats i max en vecka, därefter noggrann ihopsamling samt borttransport som foder, för kompostering inom reservatet eller som biomassa. Om ihopsamlingen sker maskinellt behövs oftast manuellt efterarbete. Ytorna kan om möjligt gärna skötas med ett lättare efterarbete under hösten.

Klippa gräsytor

Mål

Attraktiva kortklippa gräsytor som lockar besökarna till picknick och solbad samt skyddar stigar från igenväxning samt ger ett inbjudande och välskött intryck utmed vissa promenad- och cykelstråk.

Skötsel

Klippning en gång i veckan eller vid behov med traditionella redskap. Maj-sept. Fågeludden i Oset från den 15 juni till 15 aug.

Kantzoner mot gång- och cykelstigar

Mål

Att upprätthålla stigens bredd samt ge ett välskött och säkert intryck för besökaren.

Skötsel (enligt separat karta)

Klippning utmed stigkanten ca 1 m 2 ggr per sommar eller vid behov.

Slaghack helst med vassa slagor och uppsamlare i aug årligen. 1-3m bredd.

Närmiljön utmed stigen på Rynningeåsen röjs årligen för att skapa ett parkartat intryck med god uppsikt.

Övriga stigar i skogsmiljö hålls fria från överhängande sly och nedfallna träd.

Småvatten

Mål

Grunda, fiskfria och artrika småvatten med idealiska förhållanden för groddjur.

Flacka, öppna och solexponerade stränder mot omgivande stigar och ängsmark. Mer igenväxta delar med starr, bladvass och högrörter mot omgivande buskage och skog.

Skötsel

Årlig slåtter av öppna strandmiljöer mot ängsytor och stigar i aug-sept (se anlagda slåtterängar). Slåtter med manuell slåtterbalk på röjsåg i de grunda delarna av dammen i sep-okt. Slåtter av kraftigt igenväxta delar av dammarna med specialmaskin vart 5 år eller vid behov. (Grävmaskinsburen slåtterskopa med ihopsamlingsgaller.) Materialet läggs direkt på kärre för borttransport eller där det är möjligt i vass eller buskkant för kompostering. Material får ej läggas på öppen ängsyta. Åtgärden skall utföras i nov, dec för att ej skada reproduktion av salamandrar.

Anordningar för friluftsliv

I naturreservatet finns ett stort antal anordningar för rekreation och friluftsliv. Bilvägar leder in i området från flera riktningar, flera parkeringar och entréer, cykel- och gångvägar, stigar av olika storlekar, rastplatser och utsiktspunkter. Raststugor finns vid Venan, Rävgången och vid Oset (Erik Rosenbergs stuga). Centralt i Vattenparken finns Naturens hus med naturskola, café och restaurang. Information om reservatet finns vid de större entréerna och i Naturens hus.

Mål

De friluftsanordningar som är angivna på kartan i bilaga ska bibehållas och vårdas. Besökare ska kunna orientera sig i och hämta kunskap om reservatet på plats, samt med hjälp av enklare informationsmaterial på kommunens hemsida på internet. På informationsskyltar vid de stora ingångarna ska det finnas information om naturreservatets naturvärden, kulturvärden och historik. På skyltarna ska det också finnas kartor. Tydliga och inbjudande entréer ska finnas vid de stora ingångarna till reservatet.

Skötsel

- Informationstavlor med kartor tas fram och sätts upp.
- Informationsmaterial tas fram till kommunens hemsida.
- Røjning och säkring av de stigar, vandringsleder och rastplatser som är angivna på kartan i skötselplanen.
- Årlig tillsyn av stigar, vandringsleder, rastplatser och informationstavlor.

Utpekade områden och platser

1 Yta för dagvattenhantering och lokala friluftaktiviteter

Skötseln anpassas till drift och underhåll av Va-ledningar, dagvattendammar och aktivitetsyta för närboende.

2 Strandpromenad

Den öppna stranden mot sjön bibehålls genom årlig putsning av strandvegetationen från 1 aug. I den södra delen får bladvassen växa upp väster om stigen. Sly röjs här vid behov under senhöst eller vinter.

3 Yta mellan stigen och vägen

Gynna utvecklingen av grova aspar, tallar och välutvecklade videbuketter. Skapa flera öppna siktstråk mot sjösidan genom årlig röjning av sly och högrötsvegetation.

4 Skyddande lövskärm

Gynna utvecklingen av en tät busk- och trädiskärm mot bebyggelsen för att skapa en känsla av att man rör sig i ett naturlandskap.

5 Pärs hög

Busk- och lövträdsvegetationen som omger den klippta ytan på krönet röjs vid behov för att skapa utblickar mot öster och norr. Gynna utvecklingen av befintliga ekar genom att hålla kronorna fria.

6 Rävgången

Mål

Attraktivt strandområde med raststuga. Platsen ska utgöra ”Örebros port mot Hjälmarén” och centralpunkt för vinteraktiviteter inom naturreservatet.

Rävgångens södra strand och udden ut mot Hjälmarén hålls öppen för maximal vattenkontakt.

Vid behov kompletteras den yttre udden med nytt strandmaterial.

7 Venan

Mål

Ett omväxlande böljande beteslandskap med väldefinierade buskpartier och vida utblickar mot Hjälmarén. Täta lövskogs- och buskområden omsluter kullarna och ger en känsla av rumsbildning.

Skötsel

De små konstgjorda busk- och stenpartierna planteras med en bård av slån och nypon samt hagtorn, hägg och oxel centralt på högarna. På sikt krävs röjning av asp och björk för att buskkaraktern skall bibehållas.

8 Oset Högen

Mål

Ett variationsrikt halvöppet busklandskap med artrika ängsytor. Miljön skall vara idealisk för buskmarkernas fåglar som näktergal, rosenfink, ärt - och törnsångare. Det öppna området omges av täta lövpartier som skapar ett gynnsamt lokalklimat. I sydöstra delen en trevlig rastplats med utsikt mot Hjälmarenen.

Skötsel

Anläggning av ängsytor som slåträs årligen i aug-sept. Avverkning av träd som hotar att ändra den öppna buskmarkskaraktären. Vid behov kompletteringsplantering av nypon, slån och hagtorn. Kompletterande täckning av tippen genomförs vid behov.

9 Vattenparken med Naturens hus, naturskola och gamla kajen.

Mål

Området ska utgöra huvudentre till hela reservatet och centralpunkt för naturinformation i Örebro kommun. Området utvecklas för naturskola, besöksverksamhet med koppling till naturreservatet och naturinformation. Ett naturum skapas på platsen. Detaljerad drift och skötselanvisning i separat dokument.

10 Rosenbergsstugan

Mål

Värmestuga som är öppen dagtid året runt. Möjlighet till bokning för mindre sällskap på övervåningen. Ytorna runt stugan ska ha trädgårdskaraktär.

11 Rävgången

Mål

Värmestuga som är öppen året runt. Ej möjlighet till privat bokning men stor öppenhet för småskaliga arrangemang där dörrarna hålls öppna för allmänheten, föreningsanknutna vinteraktiviteter för allmänheten med servering mm.

13 Venan

Mål

Värmestuga som är öppen för besökare året runt.

14 Osetladan

Mål

Om möjligt behålla ladan som ett landmärke och "kulturminne". Alternativt uppföra en ängslada på någon av de äldre platserna ex Ängsholmen

6. Övrigt

Jakt och fiske

Jakt får endast bedrivas i form av skyddsjakt. Fiske får bedrivas i anslutning till anlagda stigar utmed Svartån och i Hemfjärden (gäller inte kräftfiske).

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Örebro kommun.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

7. Uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Örebro kommun ansvarar för att uppföljning av syften och bevarandemål sker i samband med revidering av skötselplanen. Skötselplanen skall revideras inom fem år efter beslut, därefter var tionde år. Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder görs snarast möjligt efter att arbeten har genomförts.

Bilaga:

Bilaga 1 Karta med skötselområden och besöksanordningar

Naturreservatet OSET och RYNNINGEVIKEN

Skötselområden - besöksanordningar

Bil 1

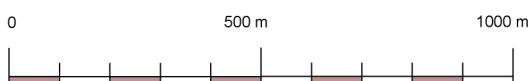
TECKENFÖRKLARING

- Talldominerade skogar
- Naturskogsartade lövskogar
- Lövskogar av vild parkkaraktär
- Betespräglade lövdungar
- Igenväxande lövlandskap
- Vass
- Strandkärr
- Våta strandängar
- Torrare strandängar och betesmark på fast mark
- Klippta gräsytor
- Öppet busklandskap
- Tomtmark
- Vattenytor

- Reservatsgräns
- Beträdnadsförbud
1 mar till 15 nov

- Parkering
- Information
- Rastplats
- TC
- Fågeltorn
- Utsiktspunkt
- Grillplats
- Tältplats

NORR

Kartritning: Stadsbyggnad, Örebro kommun
Grundmaterial: Björn Pettersson

